ANGLIA VÁLASZOL

Most, amikor az egész világnak sarkaiból való kifordulása kimutatta a kapitalizmus foga fehérét, kétszeresen fontos, hogy azok a tömegek melyektől egyes országok, birodalmak, sőt az egész emberiség sorsa függ, miképen fogják fel a helyzetet. Általábanvéve ugy szokott az lenni, hogy a szervezett tömegek álláspontja inkább meghatározott, mint a különböző befolyásoknak engedő szervezetlen népcsoportoké, melyek nem egyszer a felelőtlen elemek eszközeivé, tehetetlen bábjaivá süllyednek.

Éppen a mai nyomorult állapotok és különösen az angol szigetország szorongatott helyzete felettébb alkalmasnak mutatkozott tehát arra, hogy Angliának népe a szélsőséges politikai vizek felé kormányozza hajóját. A szükséges előfeltételek ehhez adva voltak. Az angol gyárak és bányák a háboru óta alig adtak kenyeret nemcsak a munkásságnak, hanem még a tulajdonosaiknak is. Az angol gazdák legtöbbje éppenhogy a betevő falatot meg tudja szerezni, de már annyit nem tud értékesiteni terményeiből, hogy egy tisztességes ruhadarabot vegyen magának. Mi lehet tehát az oka annak, hogy mig egyes munkáspárti képviselők 30-40 ezer szavaztot kaptak, a legerősebb kommunista kerületek nem tudtak többet összetoborozni 5-6 száz szavazónál?!

Ha összehasonlitást akarunk tenni a kanadai munkásember és az angliai dolgozó, illetőleg munkanélkül tengődő néptömegek között, akkor kénytelenek vagyunk észrevenni, hogy ott még talán rosszabb a helyzet — ha ez egyáltalában lehetséges. Az viszont kétségtelen, hogy Angliában már több mint egy évtized óta uralkodik olyan hihetetlen nyomoruság, amiből Kanada szegényebb néposztályai csak az utóbbi két, legfeljebb három év óta kénytelenek kivenni részüket. Kanada helyzete éppen az ország nagyrészt még kihasználatlan állapitánál fogva sokkal kedvezőbb ebből a szempontból, mint Angliáé. Sokszor ugy rémlik, mintha az "Old Country", mint egy düledező világbirodalom valósággal kiuzsorázott központja, szinte tehetetlen volna az eseményekkel szemben.

A helyzet mérlegelésekor nem szabad mindemellett elfelednünk hogy Anglia mind mostanig körömszakadtáig ragaszkodott a szabadkereskedelem elvének épségbentartásához. Ez más szóval azt jelenti, hogy a dán sertéshizlaló a disznaját, a magyar gazda a pulykáját, a német bányász a szenét, az iparos a gyártmányait, a francia a piperecikkeit s—ami nem is annyira Angliának mint Kanadának legjobban fáj — az orosz szovjet a buzáját és fáját minden vám vagy más kereskedelmi korlátozás nélkül, tehát szabadon vihette be Angliába. A szigetország több mint száz esztendeig kitartott Richard Cobden szabadkereskedelmi tanai mellett és még ma is sikeresen dacol az egész világgal szemben, csakhogy a helyesnek ismert utról le ne kelljen térnie. Pedig ezért ugy az adókötelezeknek, mint a munkanélkülieknek nagyonis meg kell fizetniök. Más néposztály pedig már nem maradt a britek egykor büszke hazájában.

És hogy nemcsak maga az Angliából és Skótországból álló brit anyaállam, de annak lakossága is ki tud tartani elvei mellett, azt a mult heti országos választások bizonyitották be legjobban. Miután Angliában titkos a választás és mindenegyes polgár teljesen a saját legjobb belátása szerint nyilvánithatja véleményét, a nemzeti munkáspárt győzelmének óriási jelentőséget kell tulajdonitanunk. Eddig ugyanis minduntalan az gátolta meg a londoni parlament müködését, hogy a kormány sohasem tudott elegendő többséget biztositani a maga számára. Ha a konzervativok ültek a nyeregben, akkor a munkáspárt akadályozta meg a törvényjavaslatok keresztülvitelét, ha pedig a munkásság képviselői kormányozták a birodalmat: akkor pedig a konzervativok fizették vissza a kölcsönt.

A közelmult napok eseményei végül is mindenképen igazolták . hogy az angol szervezett munkásság valóban megérdemli, hogy az egész világ meghajoljon előtte. A husz és egynéhány millió angol szavazópolgár közül tizennyolcmillió állott mint egy ember a nemzeti munkáspárt mellé, ugyhogy az egyszerü skót halászból a brit világbirodalom miniszterelnökévé emelkedett Ramsay MacDonaldnak 541 támogatója lesz a parlamentben, mig az ellenzék kénytelen alig egy tizedrésznyi képviselettel, 49 honatyával megelégedni.

Anglia választópolgársága tehát válaszolt a legégetőbb társadalmi és gazdasági kérdésekre, amikor a nagy nemzeti összefogás mellett döntött. És ha van hőse ennek a modern élethalálharcnak, akkor az angol szervezett munkásság az. Mert kell-e nagyobb önfeláldozás, mint beválasztani ugyanazt a kormányt, mely az angol uralkodó fizetésétől a munkanélküli segélyig megnyirbálta az ellátmányokat. A MacDonaldéknak szavazott bizalom azonban tulmegy a brit szigetország határain és fényesen igazolja azt a modern tételt, mely szerint a világot csakis az összes néposztályok megértő összefogása és a mérsékelt szocializmus utján való fokozatos fejlődés mentheti meg az összeomlástól.

A szervezett munkásság megadta válaszát a mai élet nagy kérdéseire s amikor az egyik oldalon a kapitalizmus alatt recseg-ropog a talaj, a másik szélsőségben pedig a kommunizmus készíti elő tüzzel-vassal a maga "minden az enyém" uralmát: az angol munkás megtalálta a helyes utat. Mi több, a maga jószántából. Anélkül. hogy kapitalista diktatura vagy kommunista terror befolyásolhatták volna elhatározását.

Óriási csillag hullt le Franciaországban

A franciaországi Chalons közelében a napokban egy óriási meteor letöredezett darabjaira találtak. Ez a hullócsillag a szakemberek véleménye szerint körülbelül két héttel ezelőtt ért földet s az összegyüjtött darabokból következtetve, szokatlan nagyságu lehetett. A törmelékek egyikének sulya meghaladja a 240 fontot. Kiderült, hogy anyaguk legnagyobb része meteorvas, amely nagy mennyiségben tartalmaz nikkelt is. Magának a lehullott meteornak — amely azután a föld eléréséné felrobbant — sulya meghaladhatta a 13,000 fontot. Az egyes darabok 10 mérföldes körzetben repültek széjjel, aminek következtében Chalons közelében valóságos meteorit-eső hullt le.

A most lehullott chalonsi meteor érdekes természettudományi szenzációja a franciáknak. A föld meteoritgyüjteményében azonban sokkal hatalmasabb példányok is előfordulnak. Pea ry grönlandi expedíciójáról 36 tonnás meteort hozott haza, amely most is érdekessége a new yorki természettudományi muzeumnak. Ez a meteorkő közel egy tonnával nehezebb, mint az amelyet Nordenskjöld talált meg ugyancsak a sarkvidéken.

De még ezek az óriásimeteorok sem a legnagyobbak. Az arizonai Canon Diabloban például egy meteor olyan óriási krátert vájt a földbe, amelynek tölcsére több mérföld átmérőjü. Ezt a tölcsért többezer év előtt óriás-meteorhullás idézte elő, mely valószinüleg olyan borzalmas erővel vágódott neki a földnek, hogy a kő legnagyobb tömege többszázyard mélységbe furódott bele a föld kérgébe. A kutatók csak kisebb törmelékdarabokat tudtak kiemelni 50 60 méter mélységben.

A többezeréves arizonai meteor nagyságát megközelitette az a meteor, amely néhány évvel ezelőtt a szibériai tunguzka-vidéken csapódott le. Ennek a meteornak a földreérése valóságos katasztrófát idézett elő ezen a vidéken. A "hulló csillag" zuhanása közben többszáz hatalmas hát sodort magával a mélységbe s az őserdőt, amelynek közepén földre ért, felgyujtotta. A közelben legelésző nyájakat mind elpusztitotta, de kipusztult az erdő egész állatállománya is. Ennek a meteornak a krátere is mérföldes szélességet ért el, amely mellett még apró mellékkráterek is alakultak azoktól a törmelékdaraboktól, amelyek a meteor szétrobbanása közben leváltak a kő magvaról.

Megállapitották, hogy a történelmi időkben ilyen hatalmas meteor még nem ért földet és a sulya megközelitette a félmillió tonnát.

Dolgozik a cseh ármány Párisban

Az általános világválsággal kapcsolatban egyes francia lapok most Magyarország-ellenes hadjáratot inditanak. Különösen a szocialista irányu "Populaire" és a cseh érdeket szolgáló "Paris Midi" cimü lapok intéznek heves támadásokat hazánk ellen ujból feltálalva azt a már több izben megcáfolt valótlanságot, hogy Magyarország nagyarányu titkos fegyverkezésekre forditotta bevételeit.

Ezekről a képtelen támadásokról most aztán lehullott a lepel. Megállapitották ugyanis, hogy Magyarország hitele és a magyar valuta ellen a csehek inditották hajáratot. Ennek a cseh propagandának pedig Persian Ádám az ügynöke, ki most Párisban cseh megbizásból szövi a rágalom szálait.

A párisi "Populaire" cimü cseh zsoldon élő francia ujság egyik legutóbbi száma többek között azt állitja, hogy Budapesten a Gellért-hegyet és a Sváb-hegyet két kombinált osztag szállta meg ütegekkel. A leventeszervezeteket is mozgósitották.

Hát valami igaz van a dologban: a leventehadsereget tényleg országosan mozgósitották. Az egyes "osztagok" most puttonnyal a hátukon, a szőlőhegyekben "mozognak", hogy a — sajnos — elég rosszul sikerült szüretet lebonyolitsák. Valószinü hogy a puttonyokat nézték a jámbor csehek hadifelszerelésnek, a szőllőtörő préseket pedig motoros ütegeknek.

Ezekből is láthatják olvasóink hogy milyen feneketlen romlottsággal ágálnak ellenünk külföldön és csak az a szomoru, hogy bármilyen butaságokat hazudjanak is össze a cseh zsoldon élő párisi tintapusztitók, azért itt-ott mégis akad egy-két külföldi, aki felül ezeknek a szamárságoknak. Magyar ember már az első soroknál tudja, hogy a Gellért-hegyet nem ütegek hanem legfeljebb hátizsákos kirándulók szokták "megszállni".

PÉNZÉRT ÁRULJÁK A KÖZHIVATALOKAT RUMANIÁBAN

A nemzeti kisgazdapárt kolozsvári organuma azt irja, hogy kár elutazni a párisi gyarmatügyi kiállitásra, mert a Székelyföldön valósággal gyarmati állapotok uralkodnak. A Székelyföldön a kormány emberei pénzért árulják a köhivatalokat kiteszik az uccára a régi köztisztviselőket és lókupeceket ül tetnek a helyükbe. A csikmegyei Pop Tibériusz, unokaöcscse Jorga miniszterelnöknek 4 hónappal ezelőtt még olyan szegény volt, hogy száz leles kölcsönökből tengette életét, ma pedig már saját Buick autóján jár üzletei után, elcsapja a jegyzőket s pénzért árulja a jegyzői állásokat.

AMERIKAI GAZDAFURFANG

Az amerikai farmerek helyzete sem rózsás. Az ottani gabonának ép ugy nincs ára, mint a kanadai gabonának, a termelők a szó szoros értelmében ráfizetnek munkájukra. Ezt bizonyitja az egyik Kansas állambeli farmernek az este, aki a kő vetkezőképpen járt el: A helyi piacon buzát vásárolt, olyan mennyiségben, amennyi gabonaföldjén normális termelés mellett elérhető lett volna.

Ez a farmer kijelentette, hogy a megvásárolt gabonamennyiséget tekinti a jövő évi termésnek mert az az ár, amennyiért a buzát most megvásárolta, termelési költségének kisebb részét sem fedezte volna, igy tehát a jövő évben inkább pihenteti a földjét. Amerikában az a helyzet tehát, hogy az jár jól, aki nem termel, hanem csak vásárol.

RETTENTŐ NYOMORBA KERÜLT DÉLAMERIKA MAGYARSÁGA IS

Délamerikát talán még erősebben rázza a gazdasági válság mint Európát. Csillében, Argentinában, Braziliában véres forradalmak játszódtak le Peruban Boliviában egymást követik a forradalmak. Eddig egyedül a kis Uruguay köztársaság tudta tartani magát. A Délamerikába kivándorolt magyarok mind ide menekültek s az uruguyai magyar kolónia létszáma szinte ijesztő módon megszaporodott.

Uruguay gazdasági válsága most kezdődött meg, másfél esztendővel ezelőtt 1 dollár 99 uruguayi cent volt, ma a dollár 2 pezo és 50 cent. A gyárak egymásután bocsátják el az idegeneket, a magyarok közül mind többen és többen munka nélkül sinlődnek, a magyar kisparcsok nem tudnak keresni. A magyar kolónia számitása szerint körülbelül 8000 magyar szenved Uruguayban és sehonnan sem számithat segitségre.

VAK LÓ AZ ESTÉBEN

IRTA: CSURKA PÉTER

András izzadt homlokát törülgette a kabátja ujjával, azután a Pusztadér felé csikló országut irányába neszelt, mely irányból szekérzörgést vélt hallani, mindinkább közelebb, közelebb. Már a hideg őszutói este is egyre jobban nyomult előre a csékei hegyek irányából, daraesővel permetezte be a tájat és nehéz köd ereszkedett le a cseszorai dombokról.

András ott állott kétségbeesetten az országuton, szekere mellett, melynek kerekei egyig furódtak a feneketlen sárba, a szekér előtt pedig vánnyadt testü lova lihegett vérbeborult szemekkel, patkótlan lábai cuppogtak minden hasztalan erőlködésnél. Kis darabka, abrakolatlan mokány ló, szabadon megolvasható oldalbordákkal, kajla fülekkel. Kicsi, bágyadt, szomoruszemü ló akár csak a gazdája, aki szilajságát fiatalságát rég a roskatag évek utporában hagyta.

— Próbáld meg mégegyszer, András! — sirt ki valami asszonyi hang fázósan, erőtlenül a kocsiderékból, — mert itt veszünk el ...

András felesége feküdt a kocsiban, párnák között és dunyhatengerben, jobbján szorongatva párhetes magzatját, akit a kórházban küldött a világra. Istenem, most már megvolna az öröm, jönnének haza, de itt a pusztadéri tanyák környékén, belésülyedtek a feneketlen sárba ...

András megpróbálta mégegyszer:

— Na ... gyite ... gyitene ... na ... Bokros! Ne te ...ne ... Az anyád! ...

Verte szegény Bokrost az ostorral. Nagyon felbőszitette ez a kegyetlen helyzet. A szegény állat ugy rezgett, mint a nyárfalevél. nekifeszült az istenadta minden ostorcsapásra, mig végre tajtékzó zabolás szájával, elfecsérelve minden jártányi erejét, gőzölgő testével leroskadt és befeküdt a hideg, őszi sárba

— Jaj, András, András ... ne bántsd azt a szegény állatot ... Jaj ne bántsd, ne bántsd

András nagyot fohászkodott, süvegét felnyomta a fejebubjára. Fohásza vonatkozásban volt a tekintetes vármegyével, mindennémü közigazgatással, főképpen pedig a pusztadéri utbiztost kente tele áldással, amit az, ha meghallotta volna, menten lemondott volna magas hivataláról.

Azután emelgetni kezdte a lovat. Szegény Bokros végtére feltápászkodott és nagy könyörgés ült szomoru szemeiben. András megveregette sovány nyakát, gyügyögött valamit hozzá, mintha bocsánatot kérne előbbi gorombaságáért.

Az este már egészen rájuk hajolt. Az utszéli fák megvedlett ágai között hideg szél szaladt keresztül. Messze, a telegdi lapályon, kis fényecskék gyulladoztak ki egymásután és a szombatsági hegyek ormain már fellobogtak a pásztorok rőzsetüzei. Balról, a jancsezdi hágó tetején, prüszkölt az esti vonat, kivilágitott ablakai messzire ellátszottak bár olyan kicsik voltak, mint valami játékskatulyák ...

— Hej, hej András — nyivákolt az asszony — inkább kölcsönkérted volna azt a pénzt a vonatra ...

— De kitől, honnan ... ki adott volna?

Az a szekér pedig, amire már többször felneszelt András, valóban feléjük jött a pusztadéri országuton, annyira, hogy már a gazda csendes nótagó szava is hallható volt időnként, különösen, mikor erre csapta a szél. András ilyesvalamire várt, lovasszekérre, melynek kifogott lovai segitségével kijuthat a kátyuból.

— Aggyonisten! ... Baj van ... — szólott, odaérve, az egylovas kocsi gazdája és csendes hó-val megállitotta a lovat.

— Belévesztem a sárba ... Itt küzdök már jópár órája ...

— Hát megpórbáljuk ... Elébe akasztjuk az én lovamat..

— Nagy köszönettel veszem.

Mindjárt leugrott a kocsiról az ismeretlen. A fuvarosok legszegényebbje, mert az lehetett. Ugyanis átkozottul nézett ki. Mezitláb volt, amellett viplikámásni volt a lábszárára tekerve. Rongyokban csüngött le róla a gunya, a fején viharvert szalma kalap feküdt, ami csak arra volt jó, hogy megsügelje vele az urakat. Lova mindkét szemére vak volt, igy nem tudta, hogy nappal van-e vagy éjszaka. Gazdáját mindazonáltal a hangjáról ismerte és örült neki ha szólott hozzá.

A hámfát a kocsirud láncfogójába akasztották és azután hangos orditozással igyekeztek a két szegény páriát eredményes erőfeszitésre ösztökélni. Csavarták a rudat, egyszer jobbra, máskor balra. Nekihuzalkodtak, biztatták a lovakat jószóval, ostorral, mindenképp.

Amint igy ide-oda kecmeregtek az irdatlan sárban egyszer csak nagyot reccsent a kocsirud, kettétört, derékban, a vak ló pedig fejjel előrebukva hemperedett le a sárba és fájdalmasan felnyögött az ég felé tartva a fejét.

Eltört az egyik lába ...

A fuvarosok legnyomorultabbja elsápadt. Nehéz verejték verte ki a homlokát, a szive, a lelke valahol a torkában kalimpált s kisvártatva kibuggyant belőle a szó:

— Oszt' most ezt ki fogja nékem megfizetni?

András is ott állott a döglődő ló mellett, bensőjében ott forrongott a gondolat, hogy bizonyennek ő az oka ... De viszont az ő bajának meg ugyan hát ki az oka? ...

— De nagy nyomoruság, de nagy nyomoruság — fohászkodott az égnek és süvegét vadul vágta belé a sárba ...

— Ki fogja nékem ez megfizetni? — sirt fel a fuvaros ismét.

— Én nem tehetek róla ... Nekem is kettétört a rudam, láthatja ... Sajnálom, igazán sajnálom, de nem tehetek róla.

— Hát akkor ki tehet? — hördült fel a másik.

Két senkitlen nincstelen porfiának hangos szóváltása kergetőzött a sáros uton, a vak éjszakában, még akkor is, amikor már áttették az asszonyt gyermekével és cókmókjával együtt a fuvaros kocsijára és elébefogták a Bokrost.

— De nizze szomszid! A tény váladék az, miszerint én kifogtam a saját lovamat, hogy kihuzassam magát a kátyubul, ezenközben történt a szerencsétlenség.... Aztat kérdem én most erre válaszoljon, hogyhát kié a felelősség? ... Ha ügyvédkézre adnám is ...

Az asszony csendesen sirdogált a kocsiderékben.

— Ha ki nem egyezünk, ügyvégykézre adom ...

— De nagy nyomoruság, de nagy nyomoruság — sirt a szó Andrásból csendesen ...

•

Én Istenem, hát tégy igazságot közöttük! ...

BIRÓ ELŐTT

IRTA GRACZA JÁNOS

Istvánnal hiba történt, a lova tilosba tévedt. Napszállat után, mikor már hullani kezdett a harmat, ott érték a Sátán Jóska lucernájában. Dölyfös, vad ember ez a sátán. Van kétszáz hold örökbirtoka, meg valami ötven hold árendás földje, mégis lenyuzná bőrét a szegénynek, ha tehetné. Istvánt is előbb agyoncsapni akarta, de mivel nem adott neki rá alkalmat, följelentette.

A dologról irást küldtek Istvánnak, pöcsétes irást, hát ma áll István a biró előtt. Kissé akadozó beszédü, pirosarcu csillogószemü ember a biró. Nem is nagyon öreg még, fiatal, csak a halántéka táján csillognak ezüstösen a hajszálak.

Most éppen az irások között babrál mikor István egyik lábáról a másikra ereszkedik. Gyürött, soványkás arcán persze aggodalom látszik. De nyomban élénk ábrázat ül ki rá, mikor a biró rápillant a szemével:

— Hogy hivják?

István megátalkodik. Tünődik. Nem szól mindjárt. Arra gondol, megmondja-e most a nevét, vagy ujjat huzzon a biróval?

A biró ekkor keményebben adja föl a kérdést:

— Nem hallja, hogy hivják:

István fölpillant:

— Engöm?

— Hát ki mást? — pattan fel a biró. — Magát ám. Hogy hivják, azt kérdeztem.

István most ártatlan képpel felel, miközben huncut kis mosoly játszik az ajka körül, amit a biró persze nem lát meg. Csak István érzi, meg a szemederüje mutatja, amikor szól:

— Hát hogy hivnának? Hun kendnek, hun szomszédnak, hun mög édösapámnak ...

Csönd amelyben szinte hancurozik a nevetés. István komoly, mint odakint a sikon a nyárfák. Hallgat, néz a biróra és vár.

De azt elfutja a méreg. Kiobban egyszerre, mint a villám lás:

— Nem azt kérdeztem, hanem azt hogy mi a neve?

— Kothencz István — veti oda egykedvüen a szót.

— Hol lakik?

— Átokházán.

Most olyat kérdez a biró, amitől kinyilik István, mint a pipacs a buzában:

— Volt-e katona?

— De vótam ám — mondja nagy őszintén. — Nyóc évig. Háromig a fronton, ötig orosz fogságban. Én mögtöttem a magamét, tekintetős ur!

A biró rápillant, de nem szól. Ezuttal komolyabb ügyről van szó. Istvánnak számot kell adni arról, mért nem vigyázott jobban a lovára, mikor azt a pár harapás lucernát megette ott a Sátán Jóska földjén. A biró ismerteti hát a tényállást, hogy ekkor meg ekkor — igy történt a dolog.

István néz, hallgat. A szeme is kimered, annyira figyel. Aztán ő kérdez, mikor a biró befejezi a mondókáját:

— Melyik lovam tekintetős ur?

— Melyik lova? — néz rá meglepetten a biró. Majd odatekint az ajtóra, melyen épp ebben a pillanatban furódik be egy vastag, tömzsi, nagyhasu ember, Sátán Jóska. — Hát több is van?

Egy szempillantást István is Sátán Jóskára vet aztán nyugodtan mondja:

— Nincs énneköm, csak egy

— Hát akkor az a lova! — lobban ki a harag a biró ajkán. — Ne komédiázzon itt velem!

István persze nem jön zavarba. Hiszen nem azért volt ő 8 évig katona, hogy mindjárt megijedjen. Bizony nem. Nono. Tudna ő sok mindent beszélni abból az időből, de most hallgat nincsen rá alkalom. Ellenben ártatlan, tiszta kék szemét ráemeli Sátán Jóskára s attól kérdezi:

— Hát melyik lovam volt az, Jóska bácsi? Kendnek tudni köll.

— A szürke! — fuj nagyot Sátán gazda.

Istvánból erre kitör az önérzet. Érzi, hogy nyeregben van, most már az ő oldalán van az igazság. Széles nagy derüvel, akár odakint a hajnalhasadás a pusztát, — megvilágitja a helyzetet:

— Hát lássa, neköm nincs is szürke lovam. Az én lovam pej Itt a sógor, majd ü is bizonyitja Merhogy tüle vöttem.

Azzal odalép István az ajtóhoz, kinyitja és kiszól:

— Sógor, gyék kend be!

Harcsabajuszu, feketeképü magyar lép a szobába. Bár már jól benne vagyunk a nyárban, mégis szinehagyott, keshedt csizma van a lábán. Dehát az nem baj. Mindenki olyan lábbeliben jár, amilyen van neki. A sógornak csizmája van, hát a sógor talán még kánikulában is